

„Multicultural teaching in the early childhood classroom: Approaches, strategies, and tools, pre-school to 2nd grade”

Kara D. Brown^a

^a *Lõuna-Carolina Ülikool*

Souto-Manning, M. (2013). *Multicultural teaching in the early childhood classroom: Approaches, strategies and tools, preschool-2nd grade*. New York: Teachers College Press.

21. sajandi koolid Ameerika Ühendriikides on enneolematute rahvastiku muutuste paigaks, sest õpilaskonna keeleline, etniline, religioosne ja rassiline mitmekesisus üha süveneb. Näiteks ennustatakse, et 2050. aastaks on USAst saanud maailma suurim hispaania keelt kõnelev riik ning märkimisväärne osa hispaaniakeelsete arvu kasvus on sisserändel Mehhikost ning Kesk- ja Lõuna-Ameerikast. See kasvatab kiiresti ka inglise keelt kõnelevate õppurite arvu. Niisugustel demograafilistel muutustel on pikaajaline mõju õpilaskonna mitmekesisusele. Demograafilised näitajad koolis muutuvad aga ka muul moel. Hiljutisest uurimusest ilmses USA koolide resegregatsioon rassilisel ja etnilisel pinnal, mis tähendab, et valgenahalised lapsed õpivad mustanahalistest ja latiinodest eraldi. See omakorda suurendab võimalust üle riigi (aga eriti kirdepiirkonna suurlinnades) sildistada koole, kus mõni rahvusvähemus moodustab õpilaskonnast enamuse (ingl *majority minority schools*). Kuigi koolis ja väljaspool kooli on toimunud dünaamilised muutused, on nii õpetajad kui ka koolijuhid endiselt valge rassi esindajad ja ükskeelsed ning õppekavad on jätkuvalt Euroopa-kesksed. Õppijate ja õpetajate vastanduvad profiilid on mõned ringkonnad pannud muretsema selle pärast, et koolid on enamasti lahutatud kogukondadest, mida nad teenivad, ja mõnel juhul on ülevaade õppeasutusega seotud peredest ja lastest koolitöökaks ebapiisav.

Mitmekesisus Eesti koolides erineb märgatavalt USA kogemusest nii ulatuse kui ka olemuse poolest, kuid leidub ka sarnaseid jooni. Suurimad vähemusrahvused Eestis ja USAs, vastavalt vene- ja hispaaniakeelne elanikkond, ei erine enamusest mitte ainult etniliselt, vaid ka keeleliselt. Neis

rühmades on keele säilitamise ja omandamise küsimused tihedalt seotud kuuluvusega. Lisaks on täheldatud olulist mitmekesisust mõlema suure vähemusrühma sees, kus vene ja hispaania keele kõnelejateks on erinevate etniliste rühmade esindajad. Peale väljakujunenud mitmekesisuse Eesti ja Ameerika Ühendriikide koolides on mõlemasse riiki saabunud hiljuti immigrante, kellel on erinev taust ja erinevad teadmised uuest asukohamaast. Seetõttu võivad õpetajad ja koolijuhid, kes on õppinud edukalt õpetama põlisvähemusi, leida, et sisserännanud õpilaste oskusi ja nende perede tausta arvestades on vaja rakendada uusi õpetusviise. Lõpuks, hiljutise immigratsiooni geograafiline ulatus mõlemas riigis suurendab tõenäosust, et paljudes varem homogeenise õpilaskonnaga piirkondades hakkavad õppima ka uusimmigrandid. Kas õpetajad ja koolijuhid on niisugusteks muutusteks valmis? Milliseid võimalusi need muutused pakuvad hariduslike eesmärkide ja õpetustegevuse ümberhindamiseks?

Kümmekond aastat tagasi seadsid USAs (mõned) õpetajad ja koolijuhid oma töös ja koolide kiiresti areneva mitmekesisusega toimetulekul lähtekohaks multikultuurilisuse põhimõtte, mille kohaselt on *kõigi* ühiskonnarühmade liikmetel võrdsed õigused, igaühel on õigus säilitada oma identiteet ning tegevus ja osalus on hariduse alustalad. Kuigi interkultuurilisus on kogunud suurt populaarsust, eriti Euroopas, lähtuvad USA uurijad (nt Banks, 1993) endistviisi multikultuurilisusest kui sealsest tuntuimast ja levinuimast haridustegevust mõjutavast kontseptsioonist. Sonia Nieto (1999) ning Stephen May ja Christine Sleeter (2010) on küll multikultuurilisuse teoreetilist käsitlust edasi arendanud, kuid paljudel haridustöötajatel napib praktilisi erialaseid teadmisi, et juhendada oma õpetustegevuses multikultuurilisusest. Seega pakub Mariana Souto-Manningu raamat „Multicultural teaching in the early childhood classroom” (2013) vajalikku teavet kontseptsiooni rakendamiseks praktikas. Autori eesmärk on näidata multikultuurilist õpetust varases lapsepõlves (lasteaiast kuni teise klassini) erinevates idakalda osariikides ning riigi- ja erakoolides. Autor väidab (koos ühe raamatus kogemusi jagava õpetajaga), et varane lapsepõlv on kõige olulisem periood mitmekultuurilisuse kaasamiseks õpetusse ja sel ajal on kõige rohkem lootust midagi muuta (lk 110). Samal ajal kui teised uurijad on keskendunud mitmekultuurilisuse käsitlemisele ajaloo- ja kirjandustundides põhikooli vanemates astmetes ja keskkoolis, on vähem neid, kelle peatähelepanu selles vallas on nooremate laste haridusel ja klassiõpetajate töö. Jeannette Rhedding-Jonesi (2010) käsitus on siin erandiks, kuigi Souto-Manning ei ole tema uurimusele viidanud.

Raamat, mis algab lühikese teoreetilise ülevaatega multikultuurilisusest, kujutab endast paelduvat sissejuhatust praktilise õpetuse metoodikasse.

Seda kirjutades on Mariana Souto-Manning toetunud oma professori-kogemusele (praegu Columbia Ülikooli õpetajate kolledžis), endisele tööle laste õpetajana ja isiklikule koolikogemusele Brasiilias. Souto-Manning on pühendanud eraldi peatükid kuuele mitmekultuurilise õpetuse metoodilisele käsitusviisile: intervjuule, kriitilisele küsitlusele, kultuurirõngastele, kogukonna toele, tehnoloogiale ja lugude jutustamisele. Metoodikapeatükkide sarnane ülesehitus toetab raamatu kasutamist. Iga peatükk algab metoodilise käsitluse lühitutvustusega ja kasutusvõimaluste ülevaatega. Järgnevad soovitusel selle kohta, kuidas mingit meetodit kasutada ning millised on võimalikud takistused, arvestades, et õpetajast lugeja ei pruugi olla üht või teist meetodit oma töös kasutanud. Seejärel näitab Souto-Manning, kuidas meetod varases hariduses rakendub, kasutades näiteid koos õpetajate kogemustel põhinevate kommentaaridega. Metoodikapeatükid lõppevad autori lühikommentaariidega õpetajate näidete kohta ning viidetega lisalugemisele.

Raamatu üks tugevaid külgi on autori otsus kaasata igasse metoodikapeatükki õpetajate kirjutatud praktilised näited. Need reflekteeritud näited multikultuurilise õpetuse rakendamise kohta osutavad otseselt, kuidas mõned uurimissuunad ja -teemad võivad ootamatult ajakohaseks muutuda. Samuti näitab õpetajate jagatu, et kunagi ei tohi alahinnata laste kirge, põnevust, energiat ja pühendumist. Alates globaalset rõivatootmist puudutavast uurimusest kuni kampaaniani taastada iga-aastased väljasõidud – need läbiproovitud õppetegevused aitavad tagada, et mõtestatud õppimine põhineks laste võimalustel tegelda sellega, mis neid huvitab ja mis neile kõige enam korda läheb. Seda kinnitab ka üks raamatu valmimisele kaasa aidanud õpetaja, kelle sõnul lähtus ta küsitluse korraldamisel laste uudishimust kui käivitavast jõust (lk 53). Samuti aitavad näited tunnitegevuste kohta mõista kirjeldatud metoodiliste võtete kasutamise sarnasust džässiga: õpetajal peavad olema pedagoogilised ja metoodilised teadmised, ta peab tundma standardeid ja olema pühendunud mitmekultuurilisusele, et reageerida noorte inimeste äraarvamatuetele huvidele ja ideedele. Õpetajad peavad olema valmis märkama ja ära kasutama tunnis tekkivaid võimalusi (lk 71) ning tundma end kindlalt olukordades, kus ta ei saa kontrollida dialoogi või küsitluse käiku. On selge, et õpetajate pühendumus kasutada mitmekultuurilise õpetuse strateegiaid ja meetodeid on neid mõjutanud ning võimaldanud tajuda nende endi privileege ja võimu USA ühiskonnas. Õpetajate reflekteeritud kogemused meenutasid paljuski Brian Schultzi ulatuslikku teost „Spectacular things happen along the way“ (2008). Selles raamatus kirjeldab ta oma kogemusi mitmete samade meetodite kasutamisega Chicago põhikoolis, kus tema õpilased võitlesid koolihoonete olukorra parandamise eest.

Kui oleks võimalik vestelda Souto-Manninguga, oleksin huvitatud kahe aspekti selgitusest. Esiteks, raamatus kasutab autor läbivaldt terminit *autentne* (nt *autentne õppeaeg*, *autentsed ruumid*), kuid ei selgita selle tähendust. Mida kujutaks endast termini *autentne* vastandina *mitteautentne* õppeaeg või *ruum*? Kuna *autentsus* näib olevat autori meelest mitmekultuurilise õpetuse seisukohalt tähtis, oleksin soovinud selle põhjalikku seletust ning edasiarendust hariduse kontekstis. Teiseks, raamatus esinevad õpetajad on pühendunud võrdsusele ja ühiskonna muutusele ning mõnel neist on selles valdkonnas ka eelnev kogemus. Tahaksin kuulda autori arvamust võimalike viiside kohta, mis viivad õpetajad oma arengus nii kaugele. Kas saaksime õpetajakoolituse õppeasutustes või koolides luua keskkondi, mis aitaksid edendada arusaama õpetajast kui muutuste kandjast? Kas inimesed, kes on tegevad kogukonna muutustega seotud programmides, võiksid osaleda õpetajate ametisse värbamisel? Oleks olnud õpetlik lugeda uurimusi strateegiatest, mis kasvataksid õpetaja pühendumist hariduse kaudu ühiskonda muuta.

Kokkuvõtteks, „Multicultural teaching in the early childhood classroom” on õpetlik uurimus strateegiatest, mis aitavad õppetöös kaasa võrdsusele ja ühiskonnamuutustele. Kuna ükski tutvustatud meetodiline käsitlusviis ei kujuta endast midagi uut USA varase hariduse kontekstis, pole need ka üldlevinud, mistõttu nende koondamine ühte väljaandesse ja esitamine õpetajate isikliku kogemuse kaudu on tähelepanuväärne. Raamatu esmane sihtrühm on USA esimestes haridusastmetes õpetavad õpetajad, kuid ka nende Eesti kolleegid võiksid käsitletud strateegiatest kasu saada. Samuti võiks raamat (või selle eraldiseisvad peatükid) pakkuda ainet intrigeerivaks diskussiooniks õpetajatöö osatähtsusest ühiskonnamuutustes. Väljaande lõpus loetletud lasteraamatuid, mis on valdavalt ingliskeelsed, aga mõned ka inglise-hispaania keeles, võiks olla põnev kasutada Eesti oludes. Need annavad edasi tänapäevase USA mitmekesisuse täielikku tunnetust ning käsitlevad üldisi teemasid erinevuste, võrdsustaoitluste ja väärtuste kohta. Kuna ühiskondlikule õiglusele suunatud erinevad tekstid ja väljaanded moodustavad paljude mitmekultuurilise hariduse strateegiate selgroo, tekib mul küsimus, mis sisalduks samale vanuserühmale koostatud eestikeelses materjalide kogumikus. Ka võrdleva haridusteaduse uurijatele ning üliõpilastele ja haridusteadlastele USAs võib raamat huvi pakkuda, arvestades autori ja õpetajate jagatud kogemusi mitmekultuurilise õpetuse strateegiate kasutamisel varases hariduses ajal, mil on suurenenud õppekavaga seotud nõudmised selles vallas.

Kasutatud kirjandus

- Banks, J. A. (1993). Multicultural education: Historical development, dimensions, and practice. *Review of Research in Education*, 19(1), 3–49.
<http://dx.doi.org/10.3102/0091732X019001003>
- May, S., & Sleeter, C. E. (2010). *Critical multiculturalism: Theory and praxis*. New York: Routledge.
- Nieto, S. (1999). *The light in their eyes: Creating multicultural learning communities*. New York: Teachers College Press.
- Rhedding-Jones, J. (2010). Critical multicultural practices in early childhood education. In S. May & C. E. Sleeter (Eds.), *Critical multiculturalism: Theory and praxis* (pp. 73–86). New York: Routledge.
- Schultz, B. D. (2008). *Spectacular things happen along the way*. New York: Teachers College Press.